

**Joan. Rivii Atthendoriensis de instaurata renouataque
doctrina ecclesiastica libellus. : Ad Illustrem & egregium
Principem Mauricium, Hennerichi F.**

<https://hdl.handle.net/1874/423710>

4

IOAN. RIVII

ATTHENDORIENSIS

DE INSTAVRATA RENOVA

TAQVE DOCTRINA

ECCLESIASTICA

LIBELLVS.

Ad Illustrem & egregium Principem
MAVRICIVM, Hennerichi F.

LIPSIÆ

APVD NICOLAVM VVOLRAB,

ANNO

M. D. XLI.

PARVA quidem (fateor) nimis, & uulgaria penè
Vixq; tuo Princeps digna fauore damus.
Verùm quæ si nullo alio tibi nomine, saltèm
Argumento ipso per placitura putem.
Si modò nota mihi satis & perspecta uoluntas
Est tua, si ueræ religionis amor,
Quòd si grata tibi (tua quod bonitas mihi spondet)
Cognoro Princeps scripta fuisse mea,
Iam mihi iam certè stimulos admoueris acres
Ingenio calcar subdiderisq; meo
Maiora ad dandum conanti talia dudum
Si modo diuinum numen adesse uolet.
Sed ne districtum curis grauioribus ipse
Detinèam nugis impediamq; meis,
Saluus & incolumis uiuas clarissime Princeps
Et uincas Pylij secula multa senis.

ILLVSTRI

PRINCIPI AC DOMINO

D. MAVRICIO DVCI SAXONIAE, &c.

Illustrissimi Principis Hennerichí F.

IOAN. RIVIVS Athenis

doriensis s. d.

FN TIBI, PRINCEPS OPTIS
me, de renouata doctrina Ecclesiastica
perexiguum quidem, sed agentem ma-
gnis de rebus libellum. Nam quia pler-
umque hostes Euangelij sic planè agunt,
quasi nullus unquam extiterit in Eccle-
sia error, & quasi nihil ad utilitatem mortalium attulerit
hæc instaurata doctrina fructus, uisum mihi est, quanto in
errore uersentur, breuiter hic ostendere. Ne uerò, ne me Lu-
therum ipsum protinus defendendum suscepisse pu-
tent. Nam nec primus ille quidem, nec solus, restituendæ
antiquum in statum doctrinæ Euangelicæ iampridem au-
tor extitit: etiamsi nemo neque plura eo uiro, neque meliora
præstitit. Ac si quid ille usquam errauit (quod nec nouum
certè cuiquam, nec mirum accidere oportebat) si quid ta-
men errauit, nihil id quidem ad causam nostram. Neque
aerò me patrocinium eius uiri suscipere est necesse, qui quis
A ij dem

EPISTOLA DEDICATORIA.

dem suam ipse agere causam unus omnium potest optime
neque alienam prestare culpam æquum esse existiman-
dum est. Quid multis? Si quid habent, quod ad ea demum,
quæ hic breuiter sunt à nobis percurſa atque perſtricta, re-
ſpondendum putent, per gratum mihi fecerint, ſi in medium
afferant. Ego neminem mortalium ſequar autorem, ſed
illum demum, quem cœlitus emiſſa uoce P A T E R audi-
ri iuſſit. Cuius in ſententia tamen interpretanda ſi quid
forte erro (quemadmodum quidem errare poſſum) corrigi
ab ijs, optime Princeps, & ab errore deduci, magnopere
uelim. Bene uale, Princeps inſyde, me quæ
(ut facis) tibi commendatum habe.

Lipſiæ Nonis Martij.

Anno

M. D. XLI.

Ioan.

IOAN. RIVII

ATTHENDORIENSIS

DE RENOVATA DOCTRINA
ECCLESIASTICA
LIBELLVS

*Ad Illustrē Principem Mauriciū
Hennerichi F.*

VOTIES FORTE IN MEMORIAM redeo, Princeps, quę fuerit per tot retro secula mortalium in rebus ad salutem spectantibus, cum primisq; scitu necessarijs, ignorātia & cęcitas, quęq; in omnium animis offusa caligo, toties immensam Dei Opt. Max. bonitatem & clementiam, ueręq; paternam erga nos charitatem admirari subit: qui quidem nobis, cum nec opinantibus planē, tum nihil tale unquam neq; promeritis nec sperare ausis, ubi quorundam prius illustrasset hominum piorum mentes, perq; hos cæteris deinde quasi facem prætulisset præluxissetq; coruscā repente Euangelij sui lucem, quasi ablatum terris solem reddidit. Quis enim

A in nescit,

nescit, quàm densis antehac ignorantiae & erro-
 rum tenebris fuerit circumfusus orbis? quanta
 doctrinae Christianae offusa nox, per eos maxi-
 mè, qui quum adhibere lumen ei deberent, ob-
 scuritatem magis attulerunt, ac rebus interdum
 per se illustrissimis tenebras quasdam obduxe-
 runt? Sed enim ut animalia quaedam clarissi-
 mum hoc iucundissimumque syderis diurni lu-
 men intueri nequeunt, sic hodie quidam (heu
 caecitatem mentis) illam denuo singulari Dei
 beneficio nuper exortam Evangelicae doctri-
 nae lucem, aspicere hallucinantibus oculis ferre
 que nullo modo possunt. Quum interim ho-
 mines pii, religionisque uerae studiosi, maximas
 Deo de hac tanta erga humanum genus bene-
 ficentia & immensa charitate, gratias semper
 agant. Id'que meritissimo illi quidem. Ingratitu-
 do nanque est maxima, atque adeo potius execran-
 da quaedam impietas, non agnoscere hanc tam
 eximiam munificentiam, & tale tantum' que nu-
 minis aeterni beneficium, quo nullum ego un-
 quam maius melius'ue terris dari potuisse iudi-
 co, quod'que pia grata'que semper commemo-
 ratione praedicandum, & omnibus modis am-
 plificandum, efferendum' que meritis laudibus,
 ac gra

DOCTRINA ECCLESIASTICA.

ac gratissimis animis prosequendum iure erat. Quia uero identidem ex nobis, quidam redeuntis pristinum in statum Euangelij hostes, quaerere insistant, quid tandem orbi hæc instaurata doctrina commodi bonique tulerit, uisum mihi est faciendum, ut quam breuissime planissime meque possem, hoc totum illis explicarem, ac considerandum quasi ante oculos ponerem. Neque uero altius omnia repetam, ac si qua præterita forsitan à nobis (ut sunt pleraque) uidebuntur, ea non magis hic prætermissa esse, quam consulto relicta, in nostrum que de superstitione ueteri librum referuata, sibi quisque persuadeat uelim.

Ergo ex hac renouata nuper doctrina, cum alia sanè pleraque multis ignorata seculis, tum hoc quoque didicimus (ut hinc potissimum ordiar) nō externo cultu nec amictus obsoleti sordibus uerè Christianū effici, non peruigilijs aut inedijs, non præscriptis ab homine uiuendi legibus, non cerimonijs denique repertis que à nobis ipsi Dei colendi ritibus, ita ut falso plerisque persuasum antehac fuit. Qua re ergo tandem? Fide uera ac sincera, per que charitatem (ut Apostolus inquit) efficaci.

Hinc

Hinc didicimus quom ex operibus legis diuinæ iustus sit apud Deum nemo, multo profecto minus est Regula quinquam Francisci, ubi de fide in Christum mentio nulla, assequitur iustitiam esse, Quanta ergo dementia, quanta animi cecitas, neglecto propemodum Christo, plus humanis tribuere præscriptis, quam Evangelio ac Christi præceptis. Id nationem fecisse Monachorum, tot cultus testantur, tot Ordinum genera, tot cerimoniarum, tot ritus, quæ sunt instituta hac opinione cuncta, quod ualere ad conciliandam per ipsa Dei gratiam, & impetrandam ueniam delictorum, crederentur. Ignorabant enim miseri, aut certè propter offusam menti caliginem cernere, ac cogitando reminisci haud poterant, hominem per seipsum nequaquam, neque propter merita sua & operum dignitatem, sed per misericordiam propter Christum gratis remissionem peccatorum consequi, iustum censerit, à peccato, morte, gehenna liberari, accipere salutem, æterna denique uita donari. Hæc doctrina fidei iustitiæque Christianæ, heu quot seculis fuerat uel obliuione mortalium sepulta atque obruta, uel innumerabilibus penè superstitionum erroribus contaminata, uel oppressa

DOCTRINA ECCLESIASTICA.

pressa penitus atq; extincta. At hodie (gratia Christo) assidue ea uulgi auribus inculcatur, per eamq; nunc & Dei gloria illustratur, & beneficium Christi agnoscitur, & conscientijs atque animis imbecilibus consulitur, & superstitionum errores tolluntur. Etenim iampridem mortales non Deo ipsi, nec filio Dei redemptoriq; Christo, sed operum suorum dignitati, meritis uirtutibusq; suis, salutem acceptam ferebant. Et in illis conscientia angoribus, quoties per legem terrere Diabolus, & obijcere peccatum, & admissa per omnem uitam scelera flagitia que institisset, atque ita & iram iudiciumq; Dei, & inferorum cruciatus ad memoriam reuocare, propè ad desperationem & diffidentiam de salute sua, miseri adigebantur mortales. Neque enim didicerant, neque unde discerent erat, apprehendendum fide esse talibus in rebus unum Iesum Christum crucifixum, uitam iustitiamq; nostram, aduocatum & patronum nostrum in coelis, cuius fiducia unius ac misericordia gratuita niterentur atque considerent. Hæc una enim firma certaq; est consolatio conscientia, cum in uarijs atque innumerabilibus ærumnis & afflictionibus uitæ, tum in pericu

B lo atque

lo atque agone ipso mortis, nihil addubitare, quin propter Christum recipiamur in gratiam patris, quin Deum patrem Christus, sacrosancti corporis sui uictima, ex offenso & irato propitiū placatumq; nobis reddiderit, quin idem sanctissimi sanguinis sui lauacro, peccata omnia credentium in ipsum abluerit ac purgarit. Atque hæc demum fides iram placat Dei, hæc uere iustum efficit: non opera meritaq; nostra, quantumuis illa quidem in speciem honesta atque pia. Etenim quamuis opera quis externa ciuiliaq; præstet, non furetur, non occidat, non alia denique in se flagitia scelera que ulla admittat, immundum tamen semper cor est, ac impuris cuiuscunque generis affectionibus inquinatum & contaminatum, nec aut metuit satis amatue Deum, aut fiduciam in eo penitus omnem collocat. Sed pergamus porro.

Hinc didicimus, iam inde ab ipsis mundi primordijs Euangelium semper extitisse, hoc est, diuinitus reuelatam promissam que peccatorum condonationem, ex gratuita misericordia Dei, propter Christum.

Hinc didicimus, credentibus si quid fuerit peccati reliquum (ut esse confitendum est) id

non

non obiectari & imputari eis, sed propter Christum condonari. Hinc didicimus, quamuis exigui uideamus in scripturis opera bona, suis tamen neminem efficere uiribus posse quod præcipitur, sed supplere de suo bonitatem ac benignitatem erga nos Christi quod uiribus nostris deest. Quocirca nec meritis & actionibus nostris accepta ferenda est remissio peccatorum, sed uni misericordiae Dei, per fiduciam erga redemptorem Christum.

Hinc didicimus, non tam externam rituum humanorum obseruationem requirere Deum, quam interiores illos ac reconditos motus cordis, uelut fidem cum primis, inuocationem, patientiam, timorem, gratiarum actionem, & huiusmodi alios. Et quamuis suam mereantur externi cultus & officia ciuilia laudem, his tamen esse omnibus anteferendum illum interiorum cultum Dei, constantem fiduciam misericordiae in inuocatione, spem certam exploratamque auxilii diuini in cuiusque modi periculis et tentationibus, & ærumnis laboribusque uitæ.

Hinc didicimus, pietatem ueram in rebus esse à Deo præceptis positam, non in earum hypocrisi rerum, queis de nulla uspiam dederit

B . ij mandata

mandata Deus. Vt frustra suspiciant atq; mirentur illa prodigiosa quidam, ac se hominum oculis uenditantia & ostentantia opera, simulationem paupertatis, uestium sordes, longa & superstitiosa ieiunia, prolixas preces & cantiones, susceptos ultro cruciatus ac lacerationes corporis, atq; id genus alia. Quum, si uerè atq; incorruptè iudicare uolumus, acceptiora Deo sint illa communis uitæ officia, quàm hæc ab hominibus reperta atq; instituta opera bona. Quid enim? A'n minus tãdem quisquam Deo ancillam placere credat, quum pauimentum uerrit, quum sternit lectos, quum prandium parat, aut seruum quum equos curat, quum ligna cædit, quum quid aliud muneris & officij sui obit atq; exequitur, quàm aut legentem horas suas sacrificum, aut prolixè orantem Monachum? Heu, quàm deprauatè hodie iudicamus. Hypocriticam uitam magnificamus, uerè piorum opera penè pro nihilo habemus.

Hinc didicimus, cerimonias in Ecclesia plerasq; ad exemplum esse Mosaicarum institutas, has'q; ipsas quoniam nullum prorsus habent ex uerbo iussuq; Dei momentum atq; pondus, aliud ferè esse nihil, nisi leues nugas, & quasdam

DOCTRINA ECCLESIASTICA.

quasdam penè simias religionum Iudaicarum. Ex iisdem porro, quoniam plæræq; sint cum impietate coniunctæ, necessarias solum esse retinendas, impias autem abrogandas. Cumq; ob id demum repertæ in Ecclesia ceremoniæ sint, omnia ut rite atq; ordine gerantur ac fiant, iuxta doctrinam Pauli, non esse ullo modo credendum, ueniam per eas peccatorum quam impetrare, & adipisci salutem, neq; aut iustitiam Christianam eas esse, aut uerò cultum diuinum, hoc est, eiusce generis atq; modi res, quas requirat in hoc Deus, uti eo ipse quasi honore afficiatur.

Hinc didicimus, uitam Christianam consistere cum in uera fide erga Deum intus, tum in charitate erga proximum foris. Ut ualde profecto desipiant & delyrent, qui fide charitateq; neglecta, in externis quibusdam ritibus & obseruationibus legis, atq; adeo potius in repertis ab se cultibus, in amictu, ieiunijs, regulis, Ordinibus, in alijs hoc genus nugis atq; ineptijs Christianismi summam collocant. Neq; enim externis ceremonijs Deus, sed mente per fidem expurgata, per charitatem ad bene sentper de alijs merendum exposita delectatur.

Hinc didicimus, debere suæ quæque serui-
 re uocationi (ut scripturæ consuetudinem lo-
 quendi seruem) ac nihil unquam suscipere sine
 certo mandato Dei. Neque aut alterius repræ-
 hendere genus institutumque uitæ, aut nisi quod
 ipse fecerit, nihil rectum putare. Qua in re quam
 grauius quondam peccatum sit, quis hodie
 nescit? Suas enim Monachi cerimonias, ab ho-
 minibusque repertos atque institutos ritus, alio-
 rum officijs uocationi suæ seruientium præfe-
 runt atque anteponunt. Virgo Deo consecrata
 suum uitæ institutum cum sanctius piūque ma-
 gis, tum acceptius Deo esse credit, quam matro-
 næ conjugis. Itidem sacrifici, propter horas illas
 suas Canonicas (ut uocant) prophanis sese lon-
 ge præstare censent. Quanto demum rectius,
 magisque pietati religionique nostræ consentaneū
 fuerit, si in eo quisque uitæ genere, ad quod est à
 Deo uocatus, suum officium strenuè faciat, ac
 neque alijs interim sese præferat, nec aut cætero-
 rum opera, quamuis in speciem uilia, despiciata
 habeat, aut sua potiora esse ducat. Ne multa, si
 in suo quisque officio, alij alijs inuicem per chari-
 tatem mutuam seruiant, id homine Christiano
 dignius esse iudicandum est.

Hinc

DOCTRINA ECCLESIASTICA.

Hinc didicimus, unius opidi pastorem, siquidem rectè munere & officio suo fungatur, multis antefendum esse monachis, quantumuis & piam fortè, & austeram uitam agentibus. Namq; hi ferè tranquillam & remotam ab omni iactatione populari uitam agunt, sibiq; demum non alijs uiuunt: ille pascendo sacra doctrina grege dominico, salutem aliorum procurat, & in iuuando seruandoq; proximo labores assiduos subit: quo est in omni genere Christianæ uirtutis sanctius ac præstabilius nihil.

Hinc didicimus, non tam piè facere principem, si aut Missas aliquot fundet (ut isti Gotthiloquuntur) aut monasterium nouum extruat, quàm si in deligendis Ecclesiæ præfectis, dominicq; gregis pastoribus, operam omnem ponat.

Hinc didicimus, si opera bona fiducia quadam adipiscendæ iustitiæ fiant, iam peccata ea esse: sin ad usum & necessitatem proximi, propterq; charitatem, iam merita esse, atq; ita accepta sibi grataq; eadem habere Deum.

Hinc didicimus, errare qui hoc consilio facultates ultro abijciant & repudient suas, quasi aut pergratum ea re faciant Deo, aut hunc tanquam

quam cultum sui probet exigatq; Deus, ita uti plæriq; olim fecere. Sed eam demum probari Deo facultatum abiectionem, quæ ipsius habeat mandatum Dei. Cuiusmodi (uerbi causa) est, quum tyrannus fortè, aut amittere facultates, aut desciscere ab Euangelio cogit. Hic namque pia est probandaq; repudiatio facultatum propter liberam & cōstantem Euangelij ipsius professionem. Ob quam non facultates solùm Christus, uerùm etiam parentes, coniugem, liberos, atq; adeò uitam ipsam, & si quid uita charius, deserere ac relinquere iubet. Ergo non Monachorum solùm est abijcere sua (qui maximus quondam error) sed omnium prorsus Christi fidem profitentium, quos hoc omneis esse animo oportet, ut si quid eiusmodi postulet aut Dei gloria, aut animæ salus, cuncta libenter sint pro derelictis habituri.

Hinc didicimus, non debere quenquam sibi ipsi ultro accersere malum, sed aut immittas ab Deo calamitates, aut iniurias ab homine illatas, æquo semper animo perferre ac pati.

Hinc didicimus, esse Iudaicum planè atq; hypocriticum, confidere meritis suis. Christianum uerò, diffusum ipsi fiduciam cunctam
ponere

DOCTRINA ECCLESIASTICA.

ponere in immensa bonitate Dei, per quam unam salutem contingit omnibus, quicumque perfructum ad eam receptumque habeant.

Hinc didicimus, non minus execrandum esse qui meritis iustificationem tribuat, quam uni debetur fidei, quam qui saxa adoret, & à simulacris opem petat.

Hinc didicimus, sanctos esse, non qui celibem agant uitam, qui superstitiosas quasdam, sed in speciem pias atque præclaras cerimonias feruent, qui aut uinum in totum, aut carniū esum respuant, qui humi cubent, qui sordidati incedant Obstipito capite, & figentes lumine terram, ut Persius inquit: Sed qui per baptismum renati, se Christi morte & sanguine sanctificatos atque mundatos esse, persuasum sibi habeant. Breuiter, quotquot in Christum credunt, & ex præscripto uerbi Dei, in sua quisque uocatione officium suum faciunt, ac propter Christum libidines comprimunt, cupiditates omneis coercunt, neque se uicij atque sceleribus contaminant et inquinant, hos demum sanctos esse scimus.

Hinc didicimus, non esum carniū ijs quibus interdictum sit diebus, non cultum aut amicum

C etum

ctum elegantioſerem, non deniq; rituum & cerimoniarum quarundam neglectum ſed malicioſam de fama proximi detractiorem, ulciſcendi libidinem, obſcœnitatem ſermonum, atq; hoc genus alia, neceſſariam quandam mentis impiæ ſignificationem dare, eorq; non temere de proximo iudicandũ ex eiufmodi quidem omnino ſignis, quæ ambigua atque controuerſa ſint, quæq; in dubium ipſa uocari iure merito que poſſint.

Hinc didicimus, opera illa quæ frenum quodammodo iniiciunt carni, ne laſcuiat ferociatq; aduerſus ſpiritum, qualia ſunt, abſtinentia ab lautioribus cibis, crebra ieiunia, peruigiilia, ad hominis præſcriptum uiuendi neceſſitas, & hoc genus alia, quibus domatur ſubigiturq; caro, quamuis pluris à multitudine imperita ſiant, plusq; uideantur ad ſalutẽ adipiſcendam habere momenti, non eſſe tamen ullo modo cum ijs, quæ propius ueram pietatem attingũt, conferenda cuiufmodi ſunt, uincere iram, deponeſe odium ac ſimulatẽ, reprimere ulciſcendi libidinem, inanẽ gloriam repudiare, aliorũ iniurias æquo animo ferre, alacrem in afflictionibus eſſe, nulla cuiuſquam petulantia ab mentis

tis tranquillitate dimoueri, maleuolos beneuolentia & amore complecti, deuotentibus bene precari. Priore in genere sanè quam multos reperias, qui se strennue omnino gnauiterq; gerant. Videas inedia macilentos, laboribus fractos, attenuatos uigilijs, pallidos, strigosos. Quibus rebus simplices atq; imperiti ferè pietatem æstimant. Sed quotumquens tandem reperias, qui inimicos diligat, qui contumeliam moderatè ferat, qui iniuriam beneficio penset: quæ præcipuè Christus suorum auribus inculcat. Quid, quòd nō aliunde ferè magis animos sumunt homines, quàm ex illa externa, et se uulgi oculis uenditante, hypocrisis operū honorū? Quid, quòd superstitiosius eadem, & animo penè Iudaico obseruantur, quasi summa in his consistat pietas: quum quidem perexiguam afferant utilitatem, nisi posterioris generis accedant & adsint opera bona, ad quæ hæc altera, uelut subseruientia, adhiberi interim oportet. Falsa ergo illa est opinio sanctitatis & religionis, ex operibus hisce externis, ieiunijs, uigilijs, & similibus: si animus ipse impurus sit, flagitijsq; ac sceleribus contaminatus, ambitione, auaricia, ira, inuidia, fastu, simultate, cæ-

C ij terisq;

teris' que hoc genus pestibus.

Hinc didicimus, non esse Pontificiam illā criminum abolitionem, quas Indulgentias uocant, non fabricas ecclesiarum, nō institutiones altarium, memoriarum, anniuersariorum, reliquæq; id genus innumerabilia penè, uulgi auribus inculcanda: sed amorem cum primis fiduciamq; erga Deum, & illam à Christo præceptam, ab apostolis inculcatam, nimis hodie neglectam *φιλαδέλφειαν*, & charitatem fraternam.

Hinc didicimus, non debere sibi quenquam uni uiuere, nec in solitudinem semet abdere, sed & omnes uitæ actiones, & consilia studiaq; cuncta, ad utilitatem salutemq; proximi dirigere ac referre.

Hinc didicimus, non esse consecrandos ad canendum in templis sacerdotes, sed ad annunciandum multitudini Euangelium ipsum Christi.

Hinc didicimus, quod Christus uetat resisti malo, non consilij esse, quemadmodū perperam olim quibusdam uisum, sed præcepti.

Hinc didicimus, qui in solitudinibus aut Coenobijs degant, hosce non sanctius quidem cæteris, sed securius tranquilliusq; uiuere.

Hinc

DOCTRINA ECCLESIASTICA.

Hinc didicimus, in suscipiendo atq; instituendo cultu Dei, caput esse, interpretari quæ uoluntas Dei ipsius esse uideatur, nec esse ullam apud Deum pietatem gratam, nisi quæ nusquã deflectat ab unius nutu uoluntateq; Dei.

Hinc didicimus, magis esse perpetuæ sobrietatis atq; temperantiæ, quàm delectus ciborum ducendam rationem.

Hinc didicimus, istos sumptus quibus ad cœlum extruuntur templa, rectius in orphanos, atq; uiduas, & pauperes collocari. Nec tam Deo dari, quod monasterijs datur, quàm quod ab omni ope destitutis uiduis & pupillis.

Hinc didicimus, non esse ob constitutiones humanas, uiolandas leges diuinas.

Hinc didicimus, libertatem Christianam in eo esse sitam, non si cupiditatibus ipsi nostris indulgeamus, & quæ nobis cunq; libeat faciamus, sed si à lege, peccato, morte liberam propter Christum conscientiam habeas, ac nihilo interim minus, quod ad corpus attinet, per charitatem seruias proximo, & qua re cunq; possis, iuues.

Hinc didicimus, non esse ob paululū num

DE RENOVATA

morum quenquam numero impiorum labendum, aut diris omnibus defigendum.

Hinc didicimus, synceram & germanam pietatem, animi puritate niti, superstitionem ceremonijs sese uenditare.

Hinc didicimus, quod de mundo sacris in literis dicitur, non ad communem esse Christianorum uitam detorquendum, nec quod de sequendo Christo, ad uitam monachorum. Religiosos esse, non qui in uerba Francisci iurarint, sed quicunq; Deum uerè colant, & præcepta eius obseruent. Fratres inter se esse, non Monachos solum & factitijs sodalitatibus foederatos, sed omnes omnino inter sese Christum professos.

Hinc didicimus apparitiones istas umbrarum, meras esse imposturas Dæmonum, aut aniles fabulas hominum.

Hinc didicimus, non posse aqua lustrali, purgari labem mentis. Hinc didicimus, non esse Diuum aliquem adoptandum patronum, qui patronum habeamus in coelis Iesum. Hinc didicimus, longinquas istas religionis ergo peregrinationes, nullum habere inter opera bona locum.

Hinc

DOCTRINA ECCLESIASTICA.

Hinc didicimus, uerè Apostatam esse, nō magis qui repertum ab homine uitę institutum delerat, quàm qui ab imperatore Christo, cui dederit in Baptismo nomen, ad illum denuo, cui renunciare sese promiserit, hostem Satanam desciscat.

Hinc didicimus, regulæ Dominici aut Francisci, præferendum esse Euangelium Christi.

Hinc didicimus, maiorū nostrorum instituta, si cum diuinis uideantur legibus pugnare, in disceptationem merito quæstionemq; posse uocari.

Hinc didicimus, ita demum multitudinis consensum esse nobis sequendum, si cum doctrina sacra, & cum Dei congruat præceptis. Nec esse proceribus ecclesiæ parendum, si quid præcipiant aut uetent, repugnante uerbo Dei.

Hinc didicimus, impium aliquem diuinis in rebus tolli abusum posse, non adhibita etiã autoritate, aut interposito iudicio Ecclesiæ ipsius Romanæ.

Hinc didicimus, omnem cultum Dei, quod de nulla uspiam dederit mandata Deus, ab hominibus quamuis pijs repertum atq; institutū, quandam

quandam esse penè Idololatriam.

Hinc didicimus, esse parendum ac obediendum Christo, & institutionem eius seruandam, etiamsi non accedat consensus & auctoritas procerum ecclesiæ Romanæ.

Hinc didicimus, quamuis Petri fides duratura usq; in finem mundi sit, neq; ullo tempore defectura, non constare tamen certò, neq; planè liquere, perpetuo eam permansuram Romæ, aut hoc illo' ue loco. Etenim ut nec Hierosolymis eadem amplius, neq; Antiochiæ sanè est, sic fortasse nec Romæ futura semper est. Nulla quam enim scriptura sacra testatur, permanens ram perpetuo fidem Petri Romæ. Vbicunque ergo uerbum diuinum, & uerè Christiana Fides est, ibidem Ecclesiam quoq; Christi esse, iudicandum est. Ergo ut extra ecclesiam sit nulla salutis spes, nō est ecclesia tamen aut ea solum, quæ Pontificem ipsum agnoscat Romanum, aut quæ uerbo Dei repudiato, somnia commentaq; hominum probet. Atq; ut non temere sit ab ordinaria potestate, quæ gerat ecclesiæ titulum desciscendum, ab eiusq; imperio desciscendum, tamen uerbum ipsum Dei manifestū, longè est titulo ecclesiæ, ac uniuersæ deniq; auctoritati

DOCTRINA ECCLESIASTICA.

toritati humanæ præferendum. Denique, ut usus & administratio sacramentorum ualeat propter mandatum & institutionem diuinam, ut maximè sit uita ministrorum corrupta, & contaminati mores, impia tamen sacerdotum atq; antistitum doctrina, est omnibus modis respicienda.

Hinc didicimus, quum sancti & in uita sæpe peccarint, & errarint in doctrina, extremæ ferè dementiæ esse, eorundem facta uel dicta cum pro diuinis propemodum regulis, & exemplis pietatis habere, tum ad imitandum quoq; nobis ea proponere. Etenim fatendum est, etiam accepto spiritu, errare tamen, labi, & peccare sanctos. Sic in Actis Lucas, inter Barnabam & Paulum tam acrem extitisse disceptationem testatur, alter ut ab altero continuo seiungeretur. Sic ipse apostolorum princeps Simon Petrus, post acceptum iam spiritum sanctum, tam grauius errauit, necesse ut Paulus haberet asperius eum coram ecclesia obiurgare, docere, ab errore deducere. Id quod ipsemet alicubi testatur Paulus. Iam quum inter dona spiritus, & genera linguarum, & interpretatio sermonum commemoretur à Paulo, nemini

D

prorsus

prorsus in dubium uenire potest, quin & Au-
 relio Augustino in explicandis literis sacris,
 & Cecilio Cypriano (ut iam alios omittam)
 affuerit hoc spiritus sancti donum . Et tamen
 huius pleræque sunt ab orthodoxis reiecta, ille ul-
 tro sua quædam recantauit. Quid? an Hierony-
 mo defuit linguarum donum? Negabis opinor.
 At quoties ille interim est lapsus? Ne multis
 dona sua spiritus arcanis ipse modis ac impero
 scrutabili nobis consilio rationeque utcunque nu-
 mini eius uisum, ita dispensat, citius ut admira-
 ri quisquam & suspicere, quam aut intelligere
 facile, aut quærendo inuestigare debeat & posi-
 sit. Hinc illa sæpe multorum hæsitatio, quidnã
 causæ sit, cur Synodus interdum Christiana, &
 Concilium in spiritu sancto coactum erret
 quum in Euangelio tamen seruator, ubicunque
 sint duo uel tres cõgregati in nomine ipsius, ibi
 se esse in medio eorum testetur. Nam certè (ut
 iam alias mittam) Synodus illa quondam Caro-
 thaginiensis, ubi tot episcopi ex Africa, Nus-
 midia, Mauritania, uiri & doctrina & sanctitas
 te præcellentes, cum præbyteris atque dia-
 conis conuenerant, in retingendis hæreticis
 errauit. Aut igitur fateamur hanc Synodum
 non

DOCTRINA ECCLESIASTICA.

non errasse, & in sententiam anabaptistarum
 ibimus aut non fuisse tam sanctos patres (in
 quibus tot Christi confessores, tot martyres,
 in his' que Diuus Cyprianus) in nomine Chri-
 sti congregatos, id quod dictu quoq; nefas.
 Quid ergo est? Nimirum hoc totum admira-
 bili quadam stupendaq; donorum spiritus san-
 cti dispensatione factum esse statuendum est,
 quam nullus mortalium intelligentia assequi,
 nulla uox humana eloqui et efferre potest. Vbi
 nunc sunt, qui Concilia errare non posse con-
 tendant? Neq; idcirco tamen, coacta in spiritu
 sancto fuisse Concilia negamus. Sed hoc dicit
 mus, Spiritum illū coelestem Concilia quędam
 errare passum esse, idq; arcano quodam & ad-
 mirabili consilio, quod nec facultatis nostrę sit
 peruestigare, nec modestię Christianę perseru-
 tari. Hoc scimus, potuisse spiritum sanctum
 omni ignorantia cōgregatos in synodo patres,
 & omni errore liberare cur id autem minus fe-
 cerit, haudquaquam scimus.

Sed iam quę obijci contra possint, breui-
 ter cōfutemus. Non minimam ex his (inquit)
 quę commemorata nunc sunt, partem, iam an-
 tea quoq; norat orbis. Quid ergo hæc doctri-

na noui affert: quid ignoratum prius docet? Fa-
 teor nihil hîc prorsus afferri atq; doceri noui,
 nihil quod non aut Christus ipse docuerit, aut
 repetierint Apostoli, aut ueteres illi ecclesiæ
 Doctores græci latinicq; inculcarint, Denique
 nullum est hîc dictum, quod non sit dictum
 prius: ut Comicus inquit. Quid ergo? Tantum
 quæ iam multis retro seculis adducta in obli-
 uionem fuerant, in memoriam rediguntur: quæ
 nugis & commentis hominum contaminata
 & deprauata, corriguntur & emendantur:
 quæ minus probè intellecta, planius enarran-
 tur. Quanquam quidem, ut nihil etiam doceat
 noui, uetera tamen permulta dedocet: quod
 iam ipsum planè nouum esse uides. Quis enim
 hodie tanti facit (ut quondam) Indulgentias
 Pontificias, bullas Romanas, incertas reliquias
 Diuûm, commenticias de Diuis fabulas, por-
 tentosa miracula, peregrinationes, uota, Fra-
 ternitates, cucullos, regulas, Ordines, atq; hoc
 genus alia? Vbi iam apparitiões mortuorum?
 Vbi umbræ & spectra? Vbi crebra illa mentio
 sacrorum pro defunctis, memoriarum, anniuer-
 sariorum, oblationum, uigiliarum? Harum simi-
 liumq; rerum paulatim abolitio, nonne & no-
 ua planè

DOCTRINA ECCLESIASTICA.

ua planè & permira nobis accidit: Sed ad institutum. Si nihil hæc doctrina, testibus aduersarijs ipsis nouum aut inauditum antea affert, cur sic eam ipsi oderunt? cur damnant? cur ad nihil redactam prorsus extinguere conantur? Ob admixtas hæreses, inquiunt. Quas tandem? Aueo enim audire. Operibus bonis (inquiunt) minus tribuit hæc doctrina, quam esse par uideatur, ut quæ nullius ferè esse ad salutem momenti ducat. Quid ais? Quando ergo unquam tam preclarè commendata sunt opera uerè bona, quam post hanc doctrinam, per quam genus humanum Deus ab ignorantia tenebris extractum (ut supra dixi) ad ueritatis lucem excitauit? Quando sic Decalogus, ubi continetur quicquid esse potest operum bonorum, expositus & inculcatus est auribus animisque iuuenum & senum, ut hodie à Luthero, & alijs quibusdam uiris doctis atque pijs? Nam illa pugnantia cum Dei præceptis hominum statuta, nihil moror. Eos tantum repræhendit hæc doctrina, qui meritis suis nituntur, qui confidunt operibus, qui ex se ipsi satisfaciunt peccatis, qui coelū benefactis suis deberi putant, qui superflua sibi opera bona (si dijs placet) uendunt. Neque ab

D iij

hominibus

hominibus repertos atq; institutos Dei colendi ritus, diuinis patitur æquari præceptis, multo minus anteponi. Superstitiosas deniq; de cerimonijs Ecclesiasticis opiniones damnat ipsas cerimonias tamen, si sit impium in his nihil, obseruandas esse docet, ne quod infirmis atque imbecillæ fidei fratribus offendiculum præbeatur. Extra scandali casum, omitti posse nec id esse peccatum, ni contemptus accesserit maliciosus. Quid tandem est, quod in hac sententia quisquam damnet? Nam quod meritis humanis ascribi salutem uetat, ut quæ per euangelium, fidem, & gratiam detur omnibus, in eo nihil sanè peccat. Imò planè Idololatrias esse suscipiendum est, quicumq; iustificationem meritis & uitam æternam deberi putant, neq; hos minus execrandos, quàm qui Diuûm simulacra colant. Quanquam nihilo interim minus hoc statuendum etiam est, hominem fide iustificatum, uelut arborem bonam, fructus edere & proferre bonos. Etenim quisquis uerè credit, sine ulla dubitatione fit spiritus sancti participes. Iam spiritus intra nos commorans, non patitur esse segnes & ociosos, sed ad omnia impellit officia pietatis, Dei proximiq; amore incendit

DOCTRINA ECCLESIASTICA.

cendit & inflammat, in aduersis confirmat, solatur mœstos, afflictos erigit, errantes in uiam reuocat, ad inuocationem, gratiarum actionem, perpetuam laudationem Dei semper excitat, urget, impellit. Neq; tamen sic protinus homines transformat spiritus, omnino ut perfectum & ab omni parte inculpatum reddat, naturæq; uicia semel omnia tollat, sed quasdam semper patitur sui cuiusq; ingenij reliquias residere, & quendam quasi fomitem in hominibus pijs relinquit. Itaq; orandus est perpetuo Deus, ut spiritus sancti in nobis gratiam, indies magis augere, huius afflatu uiuificare animos nostros, consolari, docere, gubernare, & sanctificare assidue dignetur. Non igitur (ut tandem finiam) opera bona damnat hæc doctrina, nec his nihil in uita tribuendum dicit, sed ad expiationem peccatorum, & ad adipiscendam salutem, quæ una in fide posita est, ualere opera negat.

At enim monasticam uitam non admodum probat. Quid ni? quum nemo ferè iam ignoret, plus esse uanæ in ea superstitionis, q̃ ueræ ac synceræ pietatis: nec ad sanctitatem ullo modo facere, aut amictus obsoleti sordes, aut remotum ab hominibus locum. Quare pius ille

Pontifex

Pontifex Gregorius Magnus, Sape (inquit) dum de uita proximorum querimus, mutare locum conamur, & secretum uitæ remotioris eligere, uidelicet ignorantes quòd si desit spiritus, nihil adiuuet locus. Loth in Sodomis sanctus extitit, in monte peccauit. Quòd autem loca mentem non muniant, ipse humani generis primus testatur parens, qui in Paradiso cecidit. Nam si locus saluare potuisset, Satan de cœlo non caderet. Sed & Bernardus, Regnum Dei intra uos est (inquit) hoc est, non exterius in uestimentis, aut alimentis corporis, sed in uirtutibus interioris hominis. Iam quantum cucullo quidam tribuant, quasi iustitiâ is planè conferat, cum Gregorius ipse docet, qui habitum quosdam non animum mutasse, nec de commutata in melius uita, sed de solo exterius habitu quem sumpserint, sanctitatis habere fiduciam testatur: tum uerò id ipsum arrogantissimus ille, quem sibi uindicant, perfectionis titulus indicat. A qua tamen quàm longè absint, idem ille Gregorius alicubi ostendit, quum quosdam religioſa ueste sumpta, interim ira stimulis immaniter agitari, superbia fastuq; efferri, lucra denique inhianter querere affirmat. Quid, quod
 persuasum

DOCTRINA ECCLESIASTICA.

persuasum hactenus cunctis ferè mortalibus fuit, qui in ueste Franciscana mortuus elatusq; esset, nihil in eum Dæmoni esse iuris? Vides igitur, quàm magnificè de se monachi, deq; cucullo suo senserint. Quasi uero aliquid in se omnino cucullus ad salutem consequendam momenti aut necessitatis habeat, ita uti puerua opinio monachorum finxit. Quæ mehercule mihi quædam planè Idololatria (absit inuidia dicto) fuisse iam pridem uidetur. Etenim qui in cucullo demum multo maximam spei suæ partem fiduciaq; collocarint, an nō Deum sibi quodam modo cucillum fecisse existimandi sunt? Et quia neglecto ac repudiato uerbo Dei, nouos sibi ipsi reperere cultus, quibus Deum placarent, an nō meritis potius suis, quàm Deo ipsi, tribuisse honorem uidentur? Quis autem talia merito probet? Quid, quòd officia huius communis & ciuilis uitæ, si uerè iudicare uolumus, longè sunt monasticis anteferenda, propterea quòd & mandatum Dei habeant & uocationem, quòd sint ad communem utilitatem hominum destinata, quòd deniq; in uarijs periculis & multiplicibus calamitatibus, quibus obnoxia illa sint, semper exerceāt fidem. Cùm in-

E terim

terim monachi, repertas ab se, nec à Deo man-
 datas cerimonias seruent, cum sibi ipsi non alijs
 uiuant, nec ullam sustineant periculorum com-
 munium partem. Iam si omnis ea religio, quæ
 ab hominibus instituta atq; suscepta, nullum
 prorsus habeat ab Deo mādatum, Idololatria
 quædam esse uidetur, quid tandem de uita mo-
 nastica est censendum? Neq; enim quod tibi,
 idem Deo placere putes, quantumuis et sanctū
 & cum pietate cultuq; Dei coniunctum uidea-
 tur, nisi ipsemet idem placere sibi ostendat.
 Quid enim? A'n tu gētes illas Idolorum quon-
 dam adorationi deditas, Dæmonia coluisse
 censes, quod persuasum sibi ipsæ haberent, Dæ-
 monia esse quæ colerent? Minimè uero isthuc.
 Imò Deo Opt. Max. seruire sese credebant,
 hunc ipsūq; & honore debito afficere, & sa-
 crificijs suis placare. Qua in re ergo (dicit ali-
 quis) errarunt? Nimirum, quod quum uerum
 ueri Dei nomen adsumpsissent (etenim esse
 Deum, ex insitis à natura religionis seminarijs
 cognorant) non ritibus ab ipso præceptis atq;
 institutis, sed ab se repertis & excogitatis uene-
 rari eundem studuerint. Cū quidem interim
 sibi ipsæ falso persuaderent, sic esse Deum, qui
 & colit

DOCTRINA ECCLESIASTICA.

& coli uellet, & acceptum sibi gratumq; haberet, quicquid impij nullis acceptis ab eo mandatis, ad afficiendum honore Deum reperirent. Hinc illa unitas Dei, propter hominum de uarijs Dei numinibus opiniones, in plura quasi frustra dissecta, innumerabiles penè procreauit Deos, quos occæcata errore mentis, & imaginatione uana delusa, ad colendum gentilitas adsciuit. Sunt igitur alieni Dij, non magis Idola illa & simulacra externa, quam opinio uana atq; errans de numine uero. Etenim si Deum credas placari sacrificijs uelle his aut illis, hoc aut illo ritu coli, idq; sine ipsius iussu Dei, iam uero Deo repudiato, alium in animo sed sub illius nomine confingis, ac uana ista imaginatio atq; opinio falsa & peruersa, quam de cultu numinis habes, in illius locum succedit. Itaq; ut ad propositum reuertar, si persuasum tibi habeas, ut iam pridem orbis, uoto illo paupertatis & obedientiæ, cerimonijsq; ac ritibus monasticis, affici honore Deum, quum hîc nullum habeas ab Deo mandatum, iam opinio illa de his ineptijs atq; nugis, Dei uicem occupat. Atq; ut intus es animo affectus, ita foris cucullum, tanquam Idolum & simulacrum externum, iuxta

E ñ imaginem

DE RENOVATA

imaginem opinionis interioris, gestas atq; cir-
 cunfers neq; solum reuerēter de eo religioſe q;
 sentis, sed & salutem per eundem, & æternam
 uitam adepturum esse speras. Quid? non hoc
 propemodum est abnegare Christum, & ad-
 rare Idolū? Neq; enim magis fiduciam ponis
 in immensa bonitate Dei, per quam unam ad-
 piscuntur salutem quicunq; ad eam confugere
 toto pectore studeant, quam in cucullo, & hy-
 pocriſi operum, & Iudaica penē obseruatione
 cerimoniarum. Hinc iam illa, quasi Idolorum,
 sic Regularum atq; Ordinum multitudo. hinc
 uaria cognomina gentis cucullatæ. Heu, heu,
 quo recidit pietas Christiana? quam in angus-
 tum cogitur fides erga redemptorem Iesum?
 quando hi ferē qui religionis sibi titulum uindi-
 cant, plus ab homine præscriptis ritibus, quam
 Dei præceptis tribuunt. nec tam misericor-
 dia & benignitate Dei in assequenda salute,
 quam cerimonijs suis nituntur atq; confidunt.
 breuiter excluso propemodum Christo, ex se
 ipsi peccatis satisfaciunt, neq; solum benefactis
 suis deberi coelum putant, sed & superflua sibi
 opera bona uēdunt. Quid moror? ipso relicto
 & repudiato Deo, cordis Idolū sui uenerantur
 atq; colunt.

At

DOCTRINA ECCLESIASTICA.

At magnos (inquiunt) excitauit hæc doctrina passim tumultus. Non tam mehercule hæc instaurata nuper doctrina, quam regno suo timens, quod in tantis errorum atque inscientiæ tenebris quietus diu possederat, Satan. Vnde quum iam pelliculus se doleret, quid mirum si miscere confunderetque cuncta prius, quam possessio tam diu sine molestia regno cedere alij maluit. Ergo per ministros suos, quæ maxima turba, resistere Satan Euangelicæ doctrinæ, funditusque eam (si qua fata sinant) deleere atque extinguere est conatus. Hinc ingentes repente in orbe tumultus, hinc ille quorundam in pijs persequendis furor, hinc tanta in innocentes crudelitas impiorum. Nam quod tale antea nihil acciderit, quum plena forent ubique superstitionum omnia, nihil profecto mirum. Sic enim tuendum ei conseruandumque pace atque ocio, & perpetua ferè prosperitate rerum, ac felici per omnia successu regnum suum fuit. At nunc, quia de imperio dimicare cogitur, per sibi subseruientes ministros terræ cœlum (ut dicitur) miscet, religionem pollui queritur, cerimonias uiolari, cultum Dei negligi, instituta prisca & tradita à maioribus consuetudines con-

uelli ac commutari, peregrinationes uotiuas
 nullas suscipi, desereri monasteria, nulla extrui &
 ædificari templa, damnari ieiunia, labefactari
 Diuorum cultum, rideri miracula, non ostenta
 ri reliquias, non simulacra coli, non consecrari
 saxa, non tingi campanas, non Indulgentias
 emi, nihil cœnobijis legari, ad inopiam sacrifici
 cos redigi, raro festos agi dies, non umbras &
 spectra metui, quid multa? pacem in ecclesia
 turbari, merita operum reijci, deniq; funditus
 perire cuncta clamitat. Hinc, hinc illi tumultus,
 quos excitatos uidimus. Cætera ferè, quæ
 obijci possunt, leuiora sunt, quàm ut confutari
 debeant. Et est satis ab alijs responsum. Ac si
 quid fortè restat, de eo in nostro De fictis ap
 paritionibus umbrarū, seu de ueteri superstitione
 libro, copiosius agendum duximus. Hic igitur
 libello huic, ubi tantum modo perstringere
 re quædam breuiter, ac summa sequi fastigia re
 rum (ut ille canit) libuit, modū finemq; statue
 mus. Deo. Op. Max. qui misera iam pridem Sa
 tanæ tyrannide oppressos pro sua bonitate li
 berauit, qui densa errorum caligine circumfusis
 Euangelij sui lucem reddidit, qui deniq; ab sus
 perstitione uana maiorum ad ueræ pietatis cul
 tum

DOCTRINA ECCLESIASTICA.

tum traduxit, laus, honos, ac gloria, in æuum
sempiternum.

FINIS.

PRINCIPE digna bono res est, mihi crede, uidere

(Si modo sit ueræ religionis amans)

Qualia tradantur uitæ præcepta regendæ

Et qui uulgentur de pietate libri.

Ne facile errorem uulgus rapiatur in ullum

Neu doctrina seri pernicioſa queat

In ditione ſua & quibus imperet urbibus ipſe,

Hæc inquam uirtus Principe digna bono eſt.

Namq; ſalutifero letalia ſemina uerbo

Sæpe admifceri Dæmonis arte ſolent.

Qui ſatis aſtutè facies ſe uerit in omnes

Et tentat quicquid calliditate poteſt,

Puram ut doctrinam ſædis erroribus atq;

Dogmatibus falſis commaculare queat.

Hæc demum cauſa eſt (bonitas mihi quod tua ſpondet

Te conſulturum ſcilicet eſſe boni)

Hunc inſtaurata de religione libellum

Cur ad te Princeps ſcribere non uerear.

Nam te doctrinam par eſt defendere ſacram

Nec minima officij pars erit iſta tui.

Conuenit hoc munus ſummis Heroibus, & quos

Illuſtri ac celſo uult Deus eſſe loco.

Quos regere imperio populos, clauumq; tenere

Ac uelut in ſpecula perpetuo eſſe iubet.

Deſino, & incolumem precor ut te ſeruet I E S U S

Atq; huic commendo teq; tuosq; Vale.

DCN 68510556

UNITED STATES DEPARTMENT OF THE ARMY
HEADQUARTERS, ARMY AIR FORCE CENTER
WASHINGTON, D. C.

MEMORANDUM

TO: The Chief of Staff, Army Air Force Center
FROM: [Illegible Name]
SUBJECT: [Illegible Subject]

1. [Illegible text]

2. [Illegible text]

3. [Illegible text]

4. [Illegible text]

5. [Illegible text]

6. [Illegible text]

7. [Illegible text]

8. [Illegible text]

9. [Illegible text]

10. [Illegible text]

11. [Illegible text]

12. [Illegible text]

